

TV 11: Smetanova Lhota – Boudy – Hrad – U Nováků – Rakovice – Čimelice – Smetanova Lhota

12–14 km

Doprava

- vlak Písek – Smetanova Lhota
- autem do Smetanovy Lhoty

Popis trasy

Ze železniční zastávky Smetanova Lhota odbočíme vlevo **po žluté značce** (ne přes trať do vesnice). Na křižovatce silnic doprava směr Mirodice. Po 100 metrech se setkáme s **modrou značkou**. Se značkou na silnici ujdeme asi 300 m, kdy modrá zabočí doleva do lesa. My půjdeme **dále po silnici podél lesa**.

V místě, kde se silnice odklonuje od lesa, je vpravo **neznačená cesta**. Přejdeme na ní a po přejití lesem dojdeme na silnici Písek – Praha mezi Mirodicemi a Čimelicemi. Odbočíme doprava na silnici s velkým provozem a asi po 150 metrech dojdeme na křižovatku. Odbočíme doleva a na vidlicovité křižovatce po 50 m odbočíme vlevo **směr Boudy**. Obec je dodnes nazývána i Buda. Název obce byl odvozen od toho, že místní obyvatelé se před nepřítelem ukryvali v „boudách“. V obci byl obecní pivovar, ve kterém se ročně vařilo až 1300 hl piva.

Po vejití do obce Boudy si uděláme nejprve malou zacházku ze středu obce **po žluté značce** vlevo do budského dvora. Zde v rozložitém jednopatrovém stavení, ve kterém bydlel nájemce píseckého velkostatku Alois Bařka, pobývala několik let na počátku sedmdesátých let jeho osiřelá vnučka Maryna Kailová. Sem zacházel Mikoláš Aleš nejdříve za jejím bratrem, později hlavně za ní. Po letech, po překonání mnohých překážek, 29. dubna 1879 odvezl si Aleš svoji Marynu k oddávkám do mirotického kostela. Maryna i Mikoláš neměli rodiče a Mikoláš ani sourozence. V prostorách budského dvora se odehrává i Jiráskova povídka „Husaři“, Alšem inspirovaná. Líčí zastavení čtyř maďarských husarů v budském dvoře, když spěchají z Čech na pomoc své ohrožené vlasti v revolučním roce 1848.

Ze dvora se vrátíme do vsi Boudy, rozložené ve svahu pod vrchy Hradem a Velkým Kosatínem. Boudy je jedna z „mladých vsí“ na Písecku. První chalupy – boudy tu vznikaly v lesích až ve 2. polovině 17. století. Lesy u Bud patřily od středověku královskému městu Písek. Opět si z obce uděláme malou zacházku do lesa Malý Kosatín – na malé místo s deseti nízkými mohylami. Sem byli pohřbíváni lidé z blízkého hradiště. V roce 1930 prozkoumal písecký archeolog Bedřich Dubský tři z nich. Na žárovišti našel střepy misky a další nádoby. Něco přes sto metrů od mohyl na vrcholu s kameny se nachází žulový balvan vysoký 1,1 m o půdorysu 2,6 x 1 m. Balvan spočívá jen nepatrnou částí základny na původním skalním podkladu, takže se zdá, že jim lze pohnout. Jde o tzv. viklan, který má svůj původ v nestejně odolnosti žuly proti zvětrávání. O viklanu se vypráví, že byl v době keltského osídlení používán ke kultovním účelům, podle miskovitých prohlubní na povrchu. V současné době jsou na balvanu jen dvě sotva patrné misky. Misky spíše vznikly odvětráním měkčích částí horniny. Pod balvanem byly nalezeny úlomky misek a hrnce. Po návratu do Bud projdeme obcí směrem severním. Na konci vsi se setkáme se žlutou značkou. Ta se točí ve tvaru U. My půjdeme vlevo a po necelém kilometru dojdeme ke vzpomínutému hradišti na vrchu Hrad (547 m). Již v písemných dokladech se v roce 1597 připomíná jako hradiště „písecké“. To znamená, že již v té době věděli lidé o zbytcích hradiště. Po prohlédnutí keltského hradiště budeme pokračovat v naší cestě severním směrem přes les, až vyjdeme jakoby na vykloučené pasece proměněné na louky a pole. Na okraji jsou tři chalupnické usedlosti a mezi lipami železný kříž. Celá samota má dnešní název „U Nováků“. Z této samoty pocházel prof. Josef Novák, jehož manželkou byla známá spisovatelka Tereza Nováková. Jejich synem byl proslulý literární vědec Arne Novák. Roku 1884 o prázdninách navštívila Tereza Nováková tuto samotu. Zde získala námět k povídce „Železný kříž“, v níž je vyličená tragická příhoda.

Odbočíme doprava do lesa na neznačenou cestu a po chvíli se opět setkáme s cestou značenou žlutou značkou a dojdeme tak do Rakovic. Uprostřed návsi stojí kaplička sv. Rupperta a u čp. 22 je zajímavá výklenková kaplička. Zámek v Rakovicích je pozoruhodný pouze šestibokou věží a v přízemních místnostech typickými křížovými klenbami ze 16. století. Východní brána rakovického dvora nás nasměruje do lipové aleje – neznačená cesta – kterou dojdeme do Čimelic, do průjezdní přízemní haly zámku. Tuto alej v 2. polovině 18. století zdobilo množství pískovcových soch, které nechali zhotovit jedni z majitelů zámku Bissingenové po dokončení výstavby a přestavby zámku. Většina z nich byla dílem sochaře J. Hammera z Čimelic a část ze sochařských dílen jezuitů v Dobré Vodě u Březnice. Jen připomínáme, že několik soch na píseckém mostě je také od J. Hammera. Sochy byly později rozmístěny do okolí.

TURISTICKÝ VÝLET TV 11

Čimelický zámek je významná stavba z období baroka na Písecku. Vystavěl jej v letech 1728–30 hrabě Karel Bohuslav Bissingen vedle staré tvrze Vrábských, jejíž zbytky se dodnes zachovaly ve zdivu dnešní sýpky. Po požáru r. 1767 byly na postraních křídlech zámku postaveny nevysoké věže. Zámek obklopuje kdysi udržovaný anglický park. Při cestě od zámku ke kostelu stojí pozdně barokní budova čimelické fary, budova staré čimelické školy a stavení bývalého panského špitálu. Kostel sv. Trojice je vlastně přehlídka stavitelských slohů. Za Vratislavů byl r. 1822 kostel rozšířen a přistavěna věž s čtyřbokou mansandrovou vlašskou čepicí s vikýři. Vedle kostela stojí sousoší sv. Trojice. Po r. 1819 byl zrušen návesní hřbitov kolem kostela. Na novém hřbitově byla r. 1819 postavena hřbitovní kaple s vratislavskou hrobkou podobající se malému řeckému chrámu. Na ohradních zdích hřbitova stojí 8 soch z lipové aleje od J. Hammera a od téhož sochaře ve středu západní hřbitovní zdi Kalvárie. Od kostela nás krátká značená cesta se žlutou značkou dovede do blízkosti železniční stanice, kde začíná modrá značka, která za přechodem tratě se rozděluje. Budeme-li mít čas, nebo budeme-li chtít odjet z Čimelic do Písku, doporučujeme zacházku k přírodní památce Kopáčovská. Od nádraží půjdeme kolem trati (ze vsi) k železničnímu přejezdu. Přejdeme trať a asi po 500 m po pravé straně máme Kopáčovskou louku.

My půjdeme směr Větrov, Smetanova Lhota, to znamená vpravo. V místní části Větrov byla archeologicky potvrzena tři sídliště z posledních 5 století před naším letopočtem. Další laténsko-keltská osada byla potvrzena na Pastuším vrchu, kde nyní stojí chatová kolonie u rybníka Stejskal. Za rybníkem jménem Valný na levé straně budeme mít stráž Na Průhoně, která je stanovištěm rostlin stepního charakteru jako radek sítinovitý, léčivá jehlice trnitá a tráva bojínek Boehmerův. U můstku přes Skalici do Smetanovy Lhoty se krátce setkáme se žlutě značenou cestou směr Karlov. Okolí říčky Skalice u Smetanovy Lhoty bylo hustě osídleno v době halštatské a časně laténské (5. století př. n. l.). Jedno sídliště stálo severně od vsi, druhé na protějším břehu na návrší a jeho západním svahu. Třetí na jihozápadním svahu nízké ostrožny na levém břehu mostu. Po ní dojdeme přes ves k železniční zastávce.

Popis míst

Čimelice – povýšené r. 1629 na městečko, byly až do poloviny 15. století přímým majetkem královské komory jako tzv. „ušlechtilé manství“, majíce stejné postavení jako nedaleký Orlík. Kolem roku 1460 získal Čimelice královský prokurátor Jan Tluksa z Vrábí. Král Vladislav II. udělil v r. 1483 Janu Vrábskému právo poprav a současně mu povolil v královských píseckých lesích těžit dřevo a provozovat honitbu. V tomto povolení je první zmínka o čimelické tvrzi. Jan Tluksa z Vrábí ještě za svého života nechal vystavět uprostřed návsi „pro pohřbívání svého rodu“ pohřební sklípek a nad ním gotickou kapli, z níž později vznikl dnešní kostel. R. 1532 se dostal do Čimelic rod Dejmů ze Střítěže, který získal k Čimelicím i okolní vesnice. V 2. pol. 16. století nechali vystavět vedle starší gotické kaple větší renesanční kostel, který měl nahradit zaniklý kostel v Rakovicích. Roku 1688 se Čimelice dostaly do majetku rodu Bissingerů z Bissingen, které jim pak patřily až do vymření rodu r. 1771. Dědictvím pak získal čimelické panství rod Vratislavů z Mitrovic. Po nich pak sňatkem orličtí Schwarzenbergové. V době protektorátu, nacistické okupace, Schwarzenbergové museli opustit Orlík a pobývali zde.

Tvrz v 16. století byla výstavná. Měla suché podzemní sklepy, světnice s klenutými nebo trámovými stropy, kuchyni se spižárnou, pekárnu a dvůr s pivovarem. Barokní zámek byl zbudován v letech 1728–30 nedaleko areálu tvrze. Po dokončení jeho výstavby bylo hlavní stavení tvrze přestavěno na sýpku. Velmi cenné vnitřní zařízení, oltář a plastiky zámecké kaple byly ze zámku přemístěny, když tu po roce 1948 byla zřízena střední průmyslová škola filmová.

Kostel sv. Trojice má původní menší kapli, sakristii s gotickou klenbou a malby chrámové lodi jsou renesanční, oltáře barokní, zповědnice a chór empírový. Z vnitřního zařízení je pozoruhodná pozdně gotická socha Madony. Zajímavé jsou i staré náhrobní kameny a erb rodu Bissingenů. V roce 1804 zde byl zřízen špitál, roku 1807 chudobinec a býval zde i panský lihovar. V okolí se pěstovala pověstná červená pšenice.

Jedna z pověstí vypravuje, že na okolních kopcích Písečné, Jezvinci a Chlumu si daly tři sestry vystavět letohrádky tak, aby bylo vidět z jednoho na druhý. Nedochovaly se však žádné zbytky staveb. Na kopcích je jen hromada kamení.

Světová válka skončila na našem území v Čimelicích v noci z 11. na 12. května 1945, kdy německý generál Pückler podepsal kapitulaci, jako poslední vzdorující velitel Schörnerovy armádní skupiny. Po dvojím odmítnutí ji podepsal v domě č. 165 do rukou amerického generála a sovětského maršála.

V Čimelicích se totiž americká a sovětská vojska setkala v bojích s Němci.

V Čimelicích se narodil Josef Perwolf (1841–92). Po studiích na píseckém gymnáziu a pražské univerzitě se věnoval slavistice a stal se profesorem varšavské univerzity a horlivým hlasatelem slovanské vzájemnosti. Významným rodákem byl Josef Dastich.

Informace byly sestaveny před r. 2000.

Omlouváme se za případné nesrovnalosti, používejte prosím aktuální mapy.

TURISTICKÝ VÝLET TV 11

Hrad – Pravěké hradiště na vrchu Hrad objevil pro archeologii v r. 1867 prof. Josef Dastich (1835–70) rodák z Čimelic, profesor filosofie a autor školské „Logiky“ a „Psychologie“. Počátkem 20. století bylo hradiště zařazeno mezi slovanské památky. Písecký archeolog Bedřich Dubský ve svých sondách zjistil, že hradiště bylo již obydleno v pozdně halštatském období tedy v letech 750–500 př. n. l.

Hradiště – má výměru okolo 1,5 ha a má dva kamenné valy. Mohutnější vnitřní val dlouhý 244 m chránil oválnou akropoli. Vnější val o obvodu 500 m vybudován na svazích měl příkop a obklopoval předhradí. Valy jsou poškozeny rozebíráním kamenů na stavbu usedlosti. Přesto ještě dnes je místy patrná jejich výška 2,5 m. V jihovýchodní části akropole byla objevena 5 m od valu chata, kruhového půdorysu průměru 5 m. Při tom byly objeveny předměty, zuby přežvýkavců a uhlíky z ohniště. Nálezy jsou umístěny v Píseckém muzeu. Na vyvýšeném místě akropole bylo objeveno mezi kameny větší množství uhlíků a střeby ze 12. století.

Kopačovská – přírodní památka nedaleko od Čimelic má rozlohu 1,03 ha. Je to vlhká až bažinatá louka, na které rostou dva ohrožené rostlinné druhy upolín evropský a prstnatec májový a zbytky kosatce sibiřského. Dalšími vlhkomilnými druhy jsou blatouch bahenní, kozlík dvoudomý, řeřišnice luční a pět druhů ostřic. V malé vodní nádrži u silnice roste zblochan vodní a orobinec šírolistý. Dostatek hmyzu poskytuje životní podmínky pro skokana zeleného a ten je kořistí užovky obojkové. Na území památky hnízdí linduška luční, která je na okrese vzácná. Zaletuje sem na stromy silně ohrožena žluva hajní.

Rakovice – vesnice starého původu. Již v roce 1045 je uváděna jako majetek břevnovského klášteřa v Praze. V předhusitské době patřily Rakovice příbramskému arcibiskupskému panství a byly mnohem větší než sousední Čimelice. Byl tu i farní kostel, který byl ve válkách husitských zbořen a již neobnoven. Ve vsi byla i tvrz Jezovců z Rakovic. Na rakovickém vladyckém statku sídlil kolem roku 1415 Jindřich z Rakovic, který jako jeden z mála šlechticů v kraji podepsal protestní list proti upálení Mistra Jana Husa. Na místě tvrze byl v 16. století postaven zámeček nevýrazného slohu. To už Rakovice patřily k sousednímu panství čimelického rodu Dejmu z Střítěže, které v 17. století vystřídali Vratislavové z Mitrovic, Hrobčičtí z Hrobčic a od r. 1717 připojili Bissingerové statek Rakovice koupí k Čimelicím. Později se staly Rakovice majetkem Schwarzenbergů. Správce schwarzenberského panství Bohdanecký, který bydlel v zámku a měl za manželku dceru soudního rady z Mirovic Russeho, byl dobrým přítelem Antonína Dvořáka. Dvořák proto často zajížděl do Rakovic z Vysoké u Příbrami.

Jižně od Rakovic u silnice do Mirovic je památník francouzským vojáky, kteří se zúčastnili války o dědictví Marie Terezie po boku bavorského kurfirsta v letech 1741–42. Památník zvaný „Vintří“ je ve tvaru jehlanu na třech koulích. Jiná, pravděpodobnější verze, je, že na stěnách sloupu byly obrazy Sv. Václava, Sv. Ludmily a Sv. Vintříře. Nebylo to však prokázáno a proto při opravě pomníku nebyly obrazy obnoveny. Pro opravu podezdívky bylo nutno pozdvihnout jehlan. Provedlo se to pomocí lan, které byly ukotveny na okolních stromech.

Smetanova Lhota – je to jedna z mála tzv. „kolonizačních vsí“, jež vznikla v polovině 13. století. Dodnes si zachovala půdorys zástavby s velkou elipsovitou návsi a rybníkem uprostřed. Od svého vzniku patřila celou dobu maltézskému panství ve Varvažově. Zachovalo se tu v dobrém stavu několik lidových staveb, které sem lákají i filmaře (film „Spadla z měsíce“).

U Nováků – samota. Původně se zde říkalo „Za Lesy“, později „Na Malých bubnech“. Dnešní název se vžil po vyličení tragické události roku 1853 ze života rodiny Nováků. V době pilných žňových prací zůstaly malé děti rodiny bez dozoru a jedno jejich děvčátko utone v tůni nedaleko stavení. Otec na usmíření přinese z rožmitálských hutí (Rožmitál pod Třemšínem) velký železný kříž a postaví jej na místě neštěstí. Tereza Nováková se zamýšlí nad robotní minulostí příbuzných a nad jejich povahou.

